

NORGES HØYESTERETT

Den 29. mars 2007 avsa Høyesterett dom i

HR-2007-00621-A, (sak nr. 2006/1922), straffesak, anke,

A

(advokat Kjell Holst Sæther)

mot

Den offentlige påtalemyndighet

(statsadvokat Ingrid Johansen)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Stabel:** Saken gjelder lagmannsrettens lovanvendelse ved domfellelse for brudd på dyrevernavlova §§ 4 og 5a – spørsmål om medvirkning og om hvem som i lovens forstand kan sies å eie dyr eller ha dyr i sin varetekt.
- (2) Jæren tingrett avsa 8. september 2005 dom som for A hadde slik domsslutning:
 - ”1. A, født 00.00.1953, frifinnes for overtredelse av dyrevernavloven § 31 annet straffalternativ jf § 5a første ledd nr 1.
 2. A dømmes for overtredelse av dyrevernavloven § 31 annet straffalternativ jf § 4, dyrevernavloven § 31 annet straffalternativ jf § 5 første ledd nr 2 og nr 4 til fengsel i 60 – seksti – dager. Fullbyrdelsen av straffen utsettes i medhold av straffeloven §§ 52-54 med en prøvetid på 2 – to – år.
 3. A dømmes videre til en bot på 3000 – tretusen – kroner, subsidiært fengsel i 6 – seks – dager.
 4. A fradømmes retten til å holde produksjonsdyr i 5 – fem – år fra domstidspunktet jf dyrevernavloven § 32.
 5. Saksomkostninger idømmes ikke.”
- (3) Det straffbare forhold var knyttet til produksjon av slaktegris på As gård, forestått av hans da mindreårige sønn B. B ble domfelt etter de samme bestemmelser til en straff av betinget fengsel i 30 dager, en bot på 3 000 kroner, og rettighetstap tilsvarende det A ble ilagt. Tingretten la til grunn at A måtte anses som eier av grisene mens B ble funnet å ha hatt grisene i sin varetekt, jf. dyrevernavlova §§ 4 og 5a.

- (4) B og A anket til lagmannsretten over bevisvurderingen under skyldspørsmålet og rettighetstapet. Gulating lagmannsrett avsa 6. november 2006 dom, som for A hadde slik domsslutning:

- ”1. A vert dømd for overtreding av dyrevernlova § 31 andre straffalternativ, jf § 4 og dyrevernlova § 31 andre straffalternativ jf § 5 a 1. lekk nr 2 og nr 4, jf straffelova § 62, 1. lekk, til fengsel i 60 – seksti – dagar. Fullbyrdinga av straffa vert utsett i medhald av straffelova §§ 52-54 med ei prøvetid på 2 – to – år.
2. A vert vidare dømd til ei bot på 10 000 – titusen – kroner, subsidiært fengsel i 8 – åtte – dagar.
3. A vert frådømd retten til å halda produksjonsdyr i 5 – fem – år rekna frå domstidspunktet etter Jæren tingretts dom av 08.09.2005.
4. A vert dømd til å betala sakskostnader med 2 000 – totusen – kroner.”

- (5) Lagmannsretten la til grunn at B hadde dyrene i sin varetekt, og for hans del ble tingrettens dom stadfestet.
- (6) For As del tok lagmannsretten ikke standpunkt til om han var eier av dyrene eller hadde dem i sin varetekt, men fant at han kunne dømmes for medvirkning til de handlinger og unnlatelser B ble domfelt for.
- (7) A har anket dommen til Høyesterett. Anken gjaldt lovanvendelsen under skyldspørsmålet, straffutmålingen og rettighetstapet. Høyesteretts kjæremålsutvalg tillot anken fremmet for så vidt gjaldt anvendelsen av dyrevernlova § 31, og spørsmålet om tap av retten til å holde produksjonsdyr.
- (8) *Jeg er kommet til at anken fører frem.*
- (9) A er domfelt for medvirkning til brudd på dyrevernlova § 4 om plikten til å sikre dyr tjenlig oppholdsrom og § 5a om plikt til forsvarlig tilsyn og stell av dyr. De straffbare forhold fant sted forut for oktober 2003. Den umiddelbare gjerningsmann var hans da mindreårige sønn B.
- (10) B er født i november 1986, og bodde etter foreldrenes skilsmisse hos sin mor, før han flyttet tilbake til farens gård på X i Z kommune. Faren hadde avviklet gårdsdriften på sluttet av 1990-tallet, og arbeidet i Stavanger som lærer. I løpet av 2002 satte sønnen, med farens tillatelse, i gang med produksjon av slaktegris på gården. Om ordningen heter det i lagmannsrettens dom:

”Driftsbygningen hadde tidligere vore nytta til mjølkeproduksjon og både A og seinare forpaktar hadde drive med storfe. B sto for ombygginga av driftsbygningen til opphaldsrom for griser, men utan at det vart gjort særlege investeringar i nytt utstyr ved ombygginga. Smågris vart levert av Gilde Vest BA (GV) på kreditt, og i samsvar med ei vanleg ordning GV praktiserte for nye produsentar, vart kreditten gjort opp ved levering av slakteferdig gris til GV. B var ikkje myndig og hadde ingen nemnande startkapital. A har forklart at han stod ansvarleg for kreditten i forhold til GV. Drifta vart vidare finansiert ved at B kunne gjera nytta av driftskreditt til innkjøp av fôr m.m. i A sitt namn i X handelslag.”

- (11) B hadde løpende kontakt med slakteriets konsulent for svinproduksjon, og en del uheldige forhold ble påpekt, uten at det ble gitt noe pålegg. Utover våren 2003 utvidet han driften betydelig og begynte å plassere griser i halmhytter utendørs, en metode han var kjent med fra Danmark. En del av grisene var også plassert på låven, og det ble rapportert om høy tapsprosent og stor tetthet inne. Etter bekymringsmelding kom det besøk av en representant for slakteriet og en veterinærkonsulent 2. oktober 2003. Da var alle grisene – ca. 600 – inne i driftsbygningen, noe som ble funnet å være det dobbelte av forsvarlig belegg.

- (12) Distriktsveterinæren ble tilkalt. Om dette sier lagmannsretten:

”Berg vitja garden den 8. oktober. Ho konkluderte med at det var ca 160 griser for mykje i driftsbygningen. Vidare fann ho oppstallingsforholda sterkt kritikkverdige med svært mangelfullt reinhald, gjødsel og vatn i bingene, mangelfullt lys, gjenstandar som grisene kunne skada seg på og generelt dårleg inneklime. Det vart også observert fleire sjuke dyr som ikkje vart skilt frå dei andre dyra eller gjeve behandling. Som ein konsekvens av dette fatta Berg eit vedtak den 10. oktober med heimel i forskrift om hold av svin med pålegg om å setja i gang ei rekkje tiltak innan 17. oktober.

Berg gjennomførte kontrollbesøk den 20. oktober. Forholda var då knapt nok betra og langt fleire griser framsto for ho som sjuke og avmagra. Det lå òg døde dyr i nokre av bingene. Berg bestemte på denne bakgrunn å innkalla Dyrevernemnda i Z som dagen etter gjennomførte inspeksjon. Dyrevernemnda og Berg fann at ca 60 dyr var så sjuke eller skada at dei måtte avlivast.”

- (13) Det viste seg at det var nødvendig å slakte ytterligere 80 griser. Av de 200 gjenværende grisene ble 28 kassert på grunn av sykdom.
- (14) Det første spørsmålet i saken er om dyrevernlova § 31 rammer medvirkning. Forsvareren har i skranken for Høyesterett, med tilslutning fra aktor, gjort gjeldende at bestemmelsen ikke kan forstås slik, og at domfellelsen derfor bygger på uriktig lovforståelse. Jeg er enig i dette.
- (15) Dyrevernlova § 31 lyder slik:

”Bryt nokon med vilje eller i aktløyse føresegn gjeven i eller med heimel i denne lova, vert han straffa med bot eller fengsel i opptil 1 år. Er brotet grovt, kan straffa vera bot eller fengsel i opptil 3 år.”

- (16) Bestemmelsen, som ikke nevner medvirkning, fikk sin någjeldende ordlyd ved endringslov nr. 6/2001. Før lovendringen var strafferammen bøter eller fengsel inntil seks måneder, men bøter eller fengsel opptil ett år for den som tidligere var straffet for tilsvarende lovbrudd. I tillegg hadde bestemmelsen da et annet ledd som lød slik:

”Straffebudet gjeld òg freistnad og medverking.”

- (17) Om bakgrunnen for at denne bestemmelsen gikk ut, het det i Ot.prp. nr. 68 (1999-2000) under punkt 5.9 i merknadene til § 31:

”Bestemmelsen om at alle brudd på dyrevernloven skal regnes som forseelser oppheves. I henhold til den generelle bestemmelsen i straffeloven § 2 vil brudd på loven være en forbrytelse. Straff for forsøk og medvirkning vil følge direkte av straffelovens bestemmelser og setningen kan utgå her.”

- (18) Departementets forutsetning om at straffbarhet for medvirkning følger direkte av straffelovens bestemmelser, beror åpenbart på en misforståelse. Det er imidlertid ikke grunnlag for å tolke bestemmelsen utvidende på dette punkt. Det er derfor klart at domfellelsen av B bygger på en uriktig lovforståelse, for så vidt han er dømt for medvirkning.
- (19) Påtalemyndigheten har gjort gjeldende at spørsmålet om medvirkningsansvar ikke er avgjørende, da As forhold går direkte inn under gjerningsbeskrivelsen i de aktuelle bestemmelsene i dyrevernlova. Jeg er ikke enig i dette.
- (20) Etter dyrevernlova § 4 og § 5a er plikten til å sikre dyr tjenlig oppholdsrom og forsvarlig tilsyn og stell knyttet til den som eier eller har dyr i sin varetekt. Personkretsen er her uttømmende regulert.
- (21) Ut fra lagmannsrettens beskrivelse av de faktiske forhold i saken, finner jeg det klart at A ikke kan betraktes som eier av dyrene i forhold til disse bestemmelsene. Grisene var kjøpt av B, det var han som sto ansvarlig for driften, og som mottok oppgjør ved slakt. At faren sto ansvarlig for kreditten i forhold til slakteriet, betrakter jeg som en ren garantiordning, som ikke kan gi grunnlag for eiendomsrett.
- (22) Jeg finner heller ikke tilstrekkelig grunnlag for å si at grisene har vært i As varetekt. Det var som sagt B som drev virksomheten og tok seg av grisene. Det var ham slakteriet, og senere veterinærmyndighetene, forholdt seg til. A hadde sitt arbeid i Stavanger, og var ikke involvert i driften. At han lot sønnen benytte driftsbygningen og andre deler av gården, er etter mitt syn ikke nok. I utgangspunktet må dette betraktes på linje med et utleie- eller forpaktningsforhold. Jeg tilføyer at etter det opplyste er det ikke uvanlig at umyndige personer forpakter eller overtar driften av landbrukseiendommer.
- (23) Aktor har særlig fremholdt at A som far hadde en særlig tilsynsplikt. Jeg kan ikke at det er grunnlag for en tilsynsplikt av en slik art at A i forhold til dyrevernlova §§ 4 og 5a kan anses å ha hatt dyrene i sin varetekt. B var noe under 16 år da virksomheten startet opp, og noe under 17 år da de straffbare forholdene ble avdekket. Hadde han arbeidet utenfor gården, ville faren klart ikke ha noen tilsynsplikt. Jeg kan ikke se at det at virksomheten skjedde på farens eiendom, skulle gi en slik utvidet tilsynsplikt. Jeg tilføyer her at det ikke var noen forutsetning for ordningen at A skulle drive opplæring av sin sønn.
- (24) Min konklusjon er derfor at det ikke er grunnlag for å domfelle A etter dyrevernlova § 31. Fremfor å oppheve lagmannsrettens dom finner jeg at det, slik saken ligger an, må kunne avsies ny, frifinnende dom, jf. straffeprosessloven § 345 annet ledd.
- (25) Jeg stemmer for denne

D O M :

A frifinnes.

- (26) Kst. dommer **Sverdrup:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (27) Dommer **Øie:** Likeså.
- (28) Dommer **Gussgard:** Likeså.
- (29) Dommer **Lund:** Likeså.
- (30) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

A frifinnes.

Riktig utskrift bekreftes: